

ІВАН ПУЧКО

СОНЕТИ ШЕКСПІРА — УКРАЇНСЬКОЮ

Вільям Шекспір. Сонети. Переклад з
англійської Дмитра Паламарчука,
К., «Дніпро», 1966.

На засіданні комісії художнього перекладу Спілки письменників України, присвяченому обговоренню сонетів Вільяма Шекспіра в перекладах Д. Паламарчука, робота перекладача отримала високу оцінку. Уважно прочитавши переклади, я теж дійшов висновку, що більшість із них виконана майстерно.

Не можна не звернути увагу на мову і поетичні засоби перекладача. Збереження змісту і зовнішніх рис оригіналу, як відомо, не завжди відтворює високу поетичність іншомовного твору. Прикладом утрати поетичності може бути переклад В. Брюсова гетевської «Нічної пісні мандрівника», відомої нам за лермонтовськими «Горними вершинами». В. Брюсов прагнув не відступати ні в чому від оригіналу, і ось що в нього вийшло:

На всех вершинах
Покой;
В листе, в долинах
Ни одной
Не дрогнет черты.
Птицы спят в молчании бора.
Подожди только: скоро
Уснешь и ты.

Цей буквалістичний переклад не має такого високого поетичного звучання, як вільний переклад М. Лермонтова, що являє собою перлину поезії.

Перекладні твори входять у золотий фонд рідної літератури лише тоді, коли, незважаючи на деякі несуттєві відступи від оригіналів, поетично звучать рідною мовою. Для цього потрібно досконало володіти всіма відтінками, всім багатством мови, якою перекладається твір. Розглядаючи з цього погляду переклади Д. Паламарчука, можна сказати, що він впорався зі своїм завданням — більшість сонетів і окремих катренів перекладено майстерно. Але замовчувати мовні огріхи, кострубатість, уживання іншомовних слів, неправильну синтаксичну побудову речень, невластиві українській літературній мові наголоси і плутанину у віддачі смислових чи інших рядків, що подибуємо в багатьох перекладах (про

це не говорилося на засіданні комісії, лише побіжно було сказано, що «не всі сонети перекладені на високому рівні»), — означає робити погану послугу перекладачеві. Тираж книжки надто малий, і перевидання її конче потрібне, а тому слід звернути увагу на хиби.

Українська мова, як відомо, поліфонічна, милозвучна, співуча — цим вона вигідно відрізняється од багатьох інших. Читаючи ж такі рядки перекладача

Ти, в кому зло не видається злим,
Ліпш катом будь — не ворогом
моїм. (Сонет 40)

Та міг би ти моєї честі ради
Знайти красі і молодощам втрим.
(Сонет 41)

Ліпш бути злим, ніж виглядати
на злого,

Впокорившись обмовам навісним.
(Сонет 121)

Ти, і мені брехню говориш в вічі
І честь подружню топчеш у багно.
(Сонет 152)

— спотикаєшся, як на вибоїстій дорозі, бо трудно ж вимовляти такий збіг приголосних звуків і таку незграбність словосполучень.

В. Маяковський, шукаючи потрібного слова, пересівав «тисячі тонн словесної руди». З таких же рядків Д. Паламарчука:

Вона за щастя має, наче раб,
За тебе стать і згинуті пообіч.
(Сонет 151).

О хтивосте, що гониш плоть у
сказ.

Страшний нищителю душі
слабої... (Сонет 129) —

не видно, щоб перекладач удавався до цього. Адже в сонетах ідеться про любов, і слово «сказ» краще було б замінити словом «шал», бо «сказ» уживається здебільшого в значенні собачої хвороби. Що ж до слів «стать» і «пообіч», то вони тут явно не на місці: в цьому контексті «стать» має зовсім інше смислове навантаження, а «пообіч» — просто нісенітниця, бо не можна ж згинутися «по обидва боки»!

Дивує і така побудова речень:

Увівши в слів гранітні береги,
Стихію вроди вславити піснями
(Сонет 100).

Нехай там що пісняр тобі дає,
Та все з добра твого накрив
пісняр те (Сонет 79).
Тут важко збагнути, про що мо-
виться.

Звертають на себе увагу і такі
рядки 126-го сонета:

Надійде час — не сподівайсь
пощади:

Віддасть тебе свого спокою ради,—
де дієслово «віддасть» без додатко-
вих слів нічого не говорить. Очевид-
но, перекладач вважає, що дієслово
«віддасть» цілком заступає російсь-
ське «предать» (у «Російсько-укра-
їнському словнику» відповідником
російському дієслову «предавать» по-
ставлене українське «віддавати», але
в сполученні з іншими словами — до
зуду, на поталу, на знищення і т. ін.).
У даному разі треба було б сказа-
ти «зрадить», «покине», «забуде» то-

що. Аналогічний мовний огріх спо-
стерігаємо і в таких рядках 134-го
сонета:

Він дав себе, мого визволу ради,
Сплатив мій борг, мені ж нема
пощади.

Не слід також захащувати україн-
ську мову чужими словами («схов»,
«схований», «множество», «увелич»
і т. ін.).

Наведене переконує, що не скрізь
Д. Паламарчук досягнув високого
рівня майстерності, особливо потріб-
ної для відтворення сонетів Шекспі-
ра — перлин світової лірики. Отже,
до перевидання своєї багаторічної
творчої праці, що в основному за-
слуговує високої оцінки, переклада-
чеві потрібно ретельно попрацювати
над деякими невдалими рядками.